

Dr. 1890. 1. 2
V. B. H.
Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

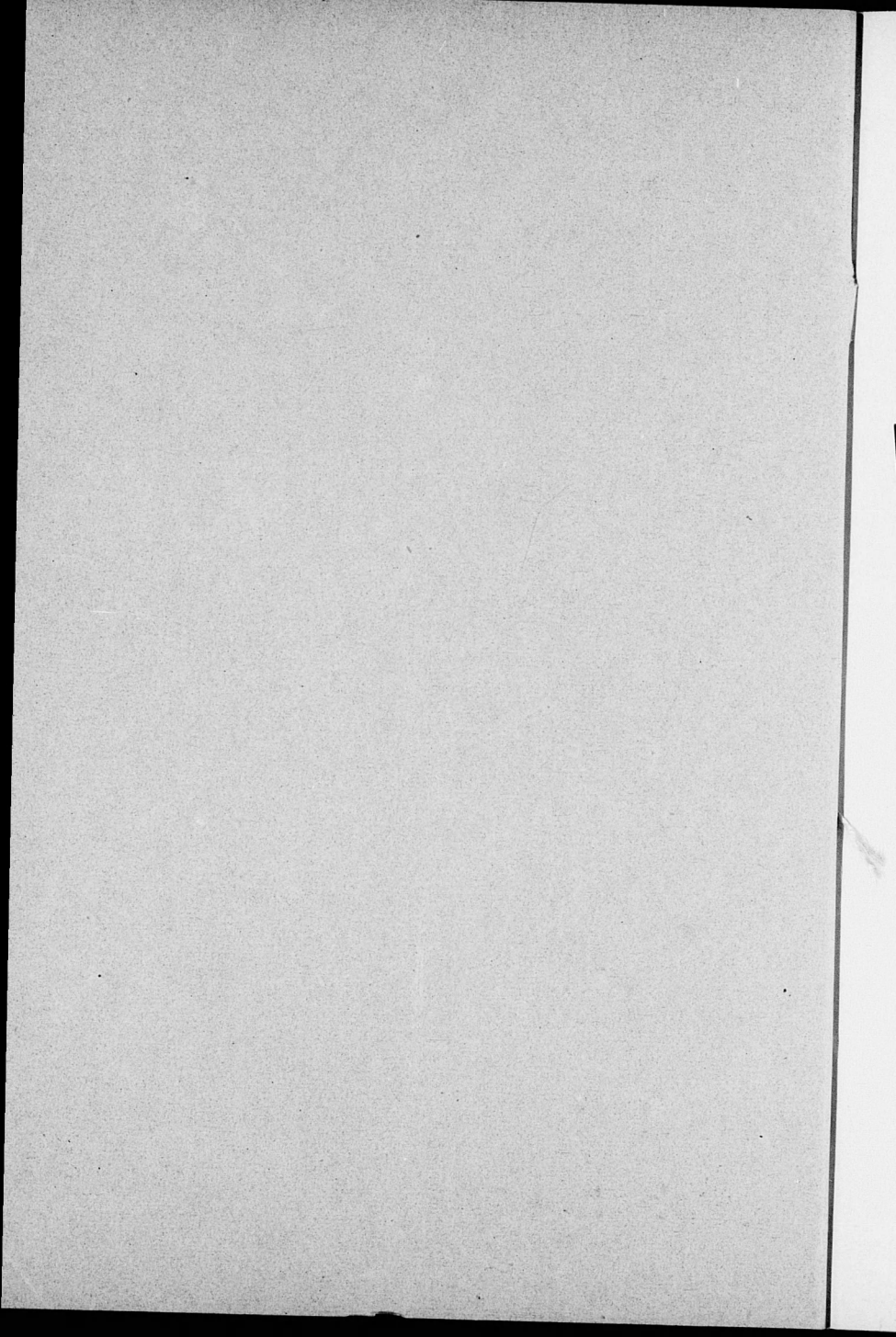
WAAR DE DUBBELTJES
VANDAAN KOMEN

DOOR

D. STIGTER.

Prijs per 50 exemplaren ter verspreiding f 1.60,
voor departementen en leden der Maatschappij f 1.25;
enkele exemplaren 5 Cts.

Verkrijgbaar bij M. E. DE GRAUW, *Uitgever* te Ouderkerk bij Amsterdam.

April 1890. 1808

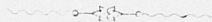
Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.

176 H. 1

WAAR DE DUBBELTJES VANDAAN KOMEN.

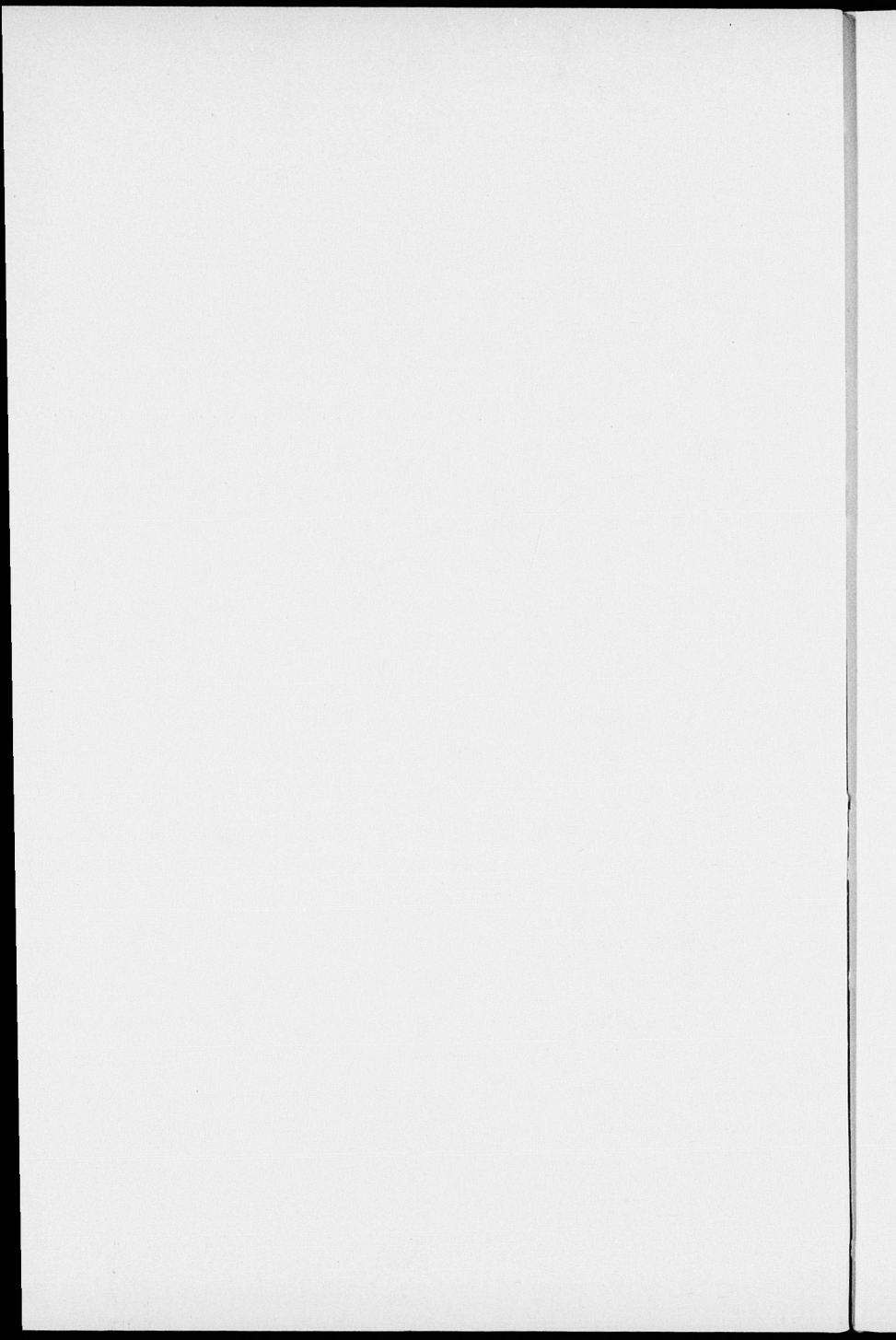
DOOR

D. STIGTER.

Prijs per 50 exemplaren ter verspreiding f 1.60.
voor departementen en leden der Maatschappij f 1.25 :
enkele exemplaren 5 Cts.

Verkrijgbaar bij M. E. DE GRAUW, *Uitgever* te Ouderkerk bij Amsterdam.

WAAR DE DUBBELTJES VANDAAN KOMEN.

Een honderd vijf en dertig millioen vier en zeventig duizend negenhonderd zeven en tachtig gulden vier en veertig en een halve cent! Wat zegt ge van een zoo groote som? Mijn voorstellingsvermogen schiet voor zulk een bedrag te kort. En toch worden in ons klein Nederland jaarlijks zoovele millioenen door den Staat uitgegeven. Als ge nu meenen mocht, dat die millioenen voor het grootste gedeelte aan het openbaar onderwijs worden besteed, dan zoudt ge u deerlijk vergissen; onder die 135 millioen komen toch nog geen $7\frac{1}{2}$ millioen voor het onderwijs, in al zijne vertakkingen, voor. 't Zou ongetwijfeld velen genoeg doen eenigszins nauwkeurig te worden ingelicht waar onze dubbeltjes blijven.

Laat ons dit evenwel tot een volgenden keer uitstellen. Om echter de weetgierigheid reeds aanstonds eenigszins te bevredigen, kan de volgende opgave dienen.

Ontwerp-Staatsbegrooting voor 1890.

UITGAVEN.

Hoofdstuk I.	Huis des Konings.....	f	650.000.—
" II.	Hooge collegiën van Staat en kabinet des Konings..	"	640.794.—
" III.	Departem. v. Buitenl. Zaken	"	735.368.67
" IV.	" v. Justitie.....	"	5.189.538.—
" V.	" v. Binnenl. Zaken	"	10.359.070.50
" VI.	" v. Marine.....	"	14.210.237.20
" VII. a.	Nationale Schuld.....	"	33.448.352.78
" VII. b.	Dept. v. Financiën.....	"	23.396.593.58½
" VIII.	Dept. v. Oorlog.....	"	20.673.200.—
" IX.	Dept. v. Waterstaat, Han- del en Nijverheid.....	"	24.383.190.21
" X.	Dept. v. Koloniën.....	"	1.338.642 50
" XI.	Onvoorziene Uitgaven...	"	50.000.—
Totaal.....			f 135.074.987.44½

De posten welke het meest in het oog vallen, zijn de 33 millioen voor de Schuld, en die voor Oorlog en Marine welke te zamen ongeveer 35 millioen bedragen!

* *
*

Waar komen nu al die dubbeltjes, neen, al die millioentjes vandaan? Vóóraf zij opgemerkt, dat de vermelde sommen door de regeering aan de wetgevende macht — waarvan de Tweede Kamer, gelijk bekend is, de meest invloedrijke afdeeling is — zijn aangevraagd om uitgegeven te mogen worden, ingeval de behoefte daaraan blijkt; wellicht zal dus voor eenige posten minder worden uitgegeven dan is toegestaan; maar veel mag men daarop niet rekenen; alleen de 5 millioen, begrepen in hoofdstuk VII b, toegestaan ten einde het verlies te dekken dat ontstaan zal wanneer — om ons muntstelsel te steunen — verkoop van zilveren standpenningen noodig blijkt, zullen, naar we allen hopen, niet behoeven te worden uitgegeven.

Het antwoord op de gedane vraag ligt overigens in het volgende lijstje opgesloten.

ONTVANGSTEN.

A. Directe belastingen:

Grondbelasting.....	f 12.023.250.—
Personeele belasting.....	„ 11.166.000.—
Patentbelasting.....	„ 4.400.000.—
	f 27.589,250.—

B. Accijnsen:

Suiker (27 cent p. kilo!) f	8.350.000.—
Wijnen (20 ct. p. liter!) „	1.780.000.—
Gedistel. (60 ct. p. liter!) „	23.750.000.—
Zout (9 cent per kilo!) „	3.800.000.—
Zeep (10 cent per kilo!) „	1.930.000.—
Bier en azijn ($\pm 2\frac{1}{2}$ ct. per liter!) „	1.025.000.—
Geslacht (rund- en kalfs- vleesch, 10% van de waarde!) „	2.850.000.—
	f 43.485.000.—

C. Indirecte belastingen:

Zegelrecht.....	f 2.750.000.—
Registratierecht.....	„ 6.600.000.—
Hypotheekrecht.....	„ 960.000.—
Recht van successie en van overgang bij overlijden „	7.975.000.—
Opcenten.....	„ 5.165.500.—
	f 23.450.500.—

D. Invoerrechten..... „ 5.110.500.—

E. Waarborg en belasting op gouden en
zilveren werken..... „ 231.000.—

F. Domeinen..... „ 2.750.000.—

G. Opbrengst der posterijen..... „ 6.650.000.—

H. Inkomsten van de rijkstelegrafen.... „ 1.265.000.—

I. Opbrengst d. Staatsloterij..... „ 661.500.—

J. „ „ akten v.d. jacht en visscherij „ 142.000.—

K. Loodsgelden..... „ 1.350.000.—

L. Recht op de mijnen..... „ 3.550.—

		f 112.688.300.—
--	-------	-----------------

Transport.....	f 112.688.300.—
M. Aandeel van het Rijk in de opbrengst van de exploitatie v. Staatsspoorwegen..	„ 2.900.000.—
N. Verschillende ontvangsten en toe- vallige baten.....	„ 3.667.600.—
O. Bijdrage van Nederlandsch Indië:	Memorie.
Q Aandeel van Nederl. Indië wegens rente en aflossing van schuld.....	„ 1.854.000.—
R. Bijdrage uit het fonds, voortsprui- tende uit de koopprijzen der domeinen	„ 150.000.—
S. Aandeel in de winst van de Nederl. Bank over 1889/90 en 1890/91.....	„ 950.000.—

Totaal der geraamde ontvangst f 122.209.900.—

Zooals uit dit kort overzicht blijkt, vloeien de millioentjes voornamelijk uit de opbrengst der belastingen voort. De vier posten A, B, C, en D toch brengen te zamen bijna honderd millioen gulden op.

Dat de belastingen noodzakelijk zijn, behoeft niet betoogd te worden. Ieder weet, dat de Staat, d. i. de drager van 't gezag, in 't algemeen belang onmisbaar is, om orde te handhaven, den eigendom te doen eerbiedigen, den arbeider de vruchten van zijn arbeid (zijn eigendom) te verzekeren, den zaaier den oogst te waarborgen, in één woord om de samenleving der menschen, de maatschappij, te dienen. Is de onmisbaarheid van den Staat erkend, dan is ook de rechtmatigheid van zijne vordering op de noodige dubbeltjes toegegeven.

Op welke wijze behoort de Staat de belastingen op te leggen? Geen geleerd boek hebben we voor het antwoord op deze vraag noodig, want allen, geleerd of ongeleerd, gevoelen dat het antwoord niet anders luiden kan, dan: zoodanig, dat gelijke druk wordt opgelegd aan, gelijk offer wordt gevorderd van allen. Moeilijk, ongeloofelijk moeilijk echter is het, dit schoone beginsel in toepassing te brengen; ja, men mag wel zeggen dat eene volmaakte toepassing tot nog toe te vergeefs is gezocht. Niettemin moet terstond worden erkend, dat de wetenschap ook te dezen opzichte is

vooruit gegaan en dat zij hoogst belangrijke aanwijzingen doet, waardoor we niet zoo heel ver van de volmaaktheid verwijderd behoeven te blijven.

Om gelijken druk op te leggen aan allen, moet de staat de draagkracht zijner burgers kennen. Maar hoe kan hij die draagkracht naar waarheid weten? We kennen het versje:

Och! waren alle menschen wijs
 en wilden daarbij wel,
 De aarde ware een paradijs;
 nu, is zij vaak een hel.

De menschen zijn nu eenmaal lang niet allen wijs en, wat 't ergste is, de wijzen willen niet allen wel: de harmonische samenwerking van hoofd en hart, van verstand en gevoel komt, vooral in betrekking tot ons onderwerp, zoo zeldzaam voor. Dit maakt de zaak zoo hoogst moeilijk; en hierbij komt de oneindige verscheidenheid van toestanden waarin, van voorwaarden waaronder de menschen leven. Ware het maatschappelijk kleed niet vol groote plooien en ontelbare kleine grillige rimpels, dan zou met wiskundige rechte lijnen eene wiskundig juiste en rechtvaardige verdeling der lasten verkregen kunnen worden; nu evenwel behooren de talrijke rimpels en plooien de richting der verdeelingslijnen aan te geven.

Laat ik hiervan eenige voorbeelden geven.

1°. De Lange en de Korte behalen elk jaar uit hun bedrijf gelijk winstbedrag. Het bedrijf van de Lange zal door zijne weduwe voortgezet kunnen worden, terwijl na den dood van de Korte, diens gezin ook zijn inkomen zal verliezen. Een plicht van de Korte zal dus wezen op die omstandigheid, met al den ernst dien zij verdient, te letten; door jaarlijks een gedeelte van zijn inkomen af te zonderen voor de levensverzekeringmaatschappij, behoort hij zijn gezin zooveel mogelijk tegen die ramp der broodeloosheid te behoeden. Beiden hebben gelijk inkomen, maar de draagkracht van beiden is zeer verschillend. Werden beiden derhalve *uitsluitend* naar de grootte van hun inkomen in de belasting aangeslagen, dan zou die aanslag ongetwijfeld ongelijkmatig drukken; en die fout zou des te grooter zijn, naarmate die belasting tot

hooger bedrag zou geheven worden. Dit voorbeeld nu wijst op een dier groote plooiën van het maatschappelijk kleed, waarvan ik boven sprak. Nu weten we allen, dat de veelvuldig geschakeerde toestanden stof geven tot even zoovele wijzigingen van het gekozen voorbeeld. De Korte's weduwe zal de zaak wel kunnen voortzetten, maar met bijv. *f* 100. — *f* 200. — *f* 300. — of *f* 400. — minder verdienste, wegens allerlei niet op te sommen omstandigheden. Hierop doelen de ontelbare rimpels van het maatschappelijk kleed, waarvan boven werd gesproken.

Met deze omstandigheden nu zal de Staat bij zijne inkomstenbelasting geene rekening kunnen houden, evenmin als met die uit de volgende voorbeelden. Hiermede wordt derhalve aangetoond, dat de grootte van het inkomen niet als *eenige* maatstaf voor de draagkracht mag worden aangenomen, wanneer althans de rechtvaardigheid bij de heffing bedoeld wordt. En toch willen zooveel alle bestaande belastingen opheffen en die vervangen door eene inkomstenbelasting als *eenige* belasting.

Er bestaat reden om aan de goede trouw van die lieden te gelooven; maar men kan zich overtuigd houden van hunne dwaling, om de aangevoerde en nog volgende voorbeelden. Niettemin moet erkend worden, dat toch de grootte van de inkomsten wel degelijk in 't algemeen de draagkracht meer of minder nauwkeurig aanwijst. Hieruit vloeit dan voort, dat eene belasting naar het bedrag van het inkomen niet mag ontbreken, al is aangetoond, dat zij als **eenige** belasting onbillijk zou zijn, omdat de som van het inkomen — evenals alle andere maatstaven — slechts een gebrekkige maatstaf van de draagkracht is.

2° De Dikke en de Dunne genieten jaarlijks een gelijk inkomen. De jongens van den eerste, door moeder-natuur met vele goede gaven van hoofd en hart gezegend, slagen, door hunne uitstekende wapenrusting, beter in den strijd om het bestaan, dan de goedige sukkels van den Dunne die steeds meer gebukt gaat onder de zorgen voor de toekomst. Even groot inkomen, ongelijke draagkracht.

3°. De Sterke en de Zwakke beschikken over gelijk

jaarlijksch inkomen. De Sterke kent den dokter niet anders dan door vriendschapsbezoeken en heeft bovendien veel hulp van zijne wakkere vrouw en gezonde, sterke kinderen. Doch bij den Zwakke is de geneesheer dagelijks op ambtelijk bezoek en dagelijks doet de apotheker dure dranken en pillen bezorgen. Wederom gelijk inkomen, ongelijke draagkracht.

4°. Baas en Ambtenaar verkrijgen jaarlijks even groot inkomen. De werkkring van Baas maakt 't hem mogelijk spoedig voordeel van zijne jongens te trekken of althans gauw van hen af te wezen; terwijl 't voor Ambtenaar's positie eene behoefte, volstrekt geene weelde, is om langen tijd veel geld voor de opleiding van zijne jongens te besteden. Gelijk inkomen, ongelijke draagkracht.

5°. Vast en Grillig sluiten hunne winstrekening eenige jaren met hetzelfde voordeelig verschil af. De zaak van Vast heeft, om haren aard, haren omvang of andere omstandigheden, weinig mededinging te vreezen; terwijl Grillig elk jaar groote concurrentie wacht, wanneer de aanleg van een tram of spoorweg, of het graven van een kanaal aan andere straten der stad druk verkeer zal brengen, met andere woorden, wanneer de goeie stand zal verplaatst worden. Ook kan Grillig's zaak onderhevig zijn aan groote nadeelen, door verandering van den smaak van het publiek of meer dan eene andere, bedreigd worden door nieuwe uitvindingen der wetenschap. Even groot inkomen, ongelijke draagkracht.

6°. Ambtenaar en Koopman verheugen zich in een goed gelijk inkomen. Met Ambtenaar's dood eindigt onverbidde-lijk het inkomen voor het gezin, terwijl door de voortzetting van Koopman's zaak, door de hulp van een chef-bediende of door een der zonen, het bestaan van het achtergebleven gezin als verzekerd kan geacht worden. Gelijk inkomen, ongelijke draagkracht.

7°. Vroolijkenburg en Zurenstein vloeien gelijke verdiensten toe. Vroolijkenburg's dochters worden door stuurlieden op de levenszee bestormd met uitnoodigingen, om het anker van de huwelijksboot te lichten, terwijl Zurenstein met elk jaar in sterker toenemende mate bedreigd wordt met het vooruitzicht om een half dozijn oude jongedochters te moeten achterlaten, waar-

door zijne draagkracht in even sterk toenemende mate afneemt. Gelijk inkomen, toch zeer ongelijke draagkracht.

8°. Geluk en Arbeid hebben een gelijk, zeer matig inkomen. Geluk heeft de treurige tijding van het overlijden van eene oude erf-tante in het verschiet; Arbeid echter heeft niets te wachten. Wederom dus gelijk inkomen en ongelijke draagkracht.

In deze voorbeelden, die ieder lezer, door waarneming van het practische leven, met zeer vele en in veelvuldige schakeeringen zal kunnen vermeerderen, ligt het bewijs opgesloten, dat het inkomen niet als *eenige* maatstaf mag gebruikt worden voor eene verdeeling der lasten naar de draagkracht. Werd dit werkelijk gedaan, de zwaarste lasten zouden dan juist, zooals uit de voorbeelden bleek, op de zwakste schouders worden gelegd. Bovendien vergete men niet, dat de fouten erger zijn, naarmate de belasting tot hooger bedrag wordt geheven en dat derhalve de bedoelde inkomsten-belasting als *eenige* belasting — welke dus tot $\pm f$ 100 millioen opgevoerd zou moeten worden — al zeer oneerlijke verdeeling der lasten tengevolge zoude hebben.

Welke wegen behoort de Staat dan in te slaan om het beoogde schoone doel te bereiken, en met die groote verscheidenheid van draagkracht en de gebrekkige werking die elke belasting in meer of minder gevallen aanleeft, zooveel mogelijk rekening te houden? Hij behoort hiertoe een *belastingstelsel* in te voeren, d. w. z. eene samenvoeging van belastingen, die met elkaar in verband staan, op elkaar inwerken, het goede ondersteunen, het kwade verzachten of wegnemen, en die zooveel mogelijk met de groote verscheidenheid van toestanden rekening houden. Om deze redenen zal gelet moeten worden:

1° op de bronnen van het inkomen;

2° op de uitgaven, die met de velerlei bijzondere omstandigheden in nauw verband staan en zelfs door geene brutale inkwisiteurs (onderzoekers) zouden aangewezen of althans naar waarheid gewaardeerd zouden kunnen worden;

en 3° op de grootte van het inkomen, die, al mag zij niet als *eenigen* maatstaf gelden, toch zeker mede een maatstaf voor de draagkracht is.

Een stelsel van belastingen behoort derhalve te bestaan uit :

- A. Ontvangstbelastingen,
- B. Uitgavenbelastingen,
- C. Eene inkomstenbelasting.

Om de mazen van het net evenwel wat toe te halen, zouden nog verkeersbelastingen geheven moeten worden, daar de inkomsten uit verhuur, maatschap, dading, en dergelijke anders zouden vrijvallen. Hiervoor moeten dienen de zegel-, registratie- en hypotheekrechten.

De ontvangsten vloeien voort uit :

- a. grondbezit,
- b. effectenbezit,
- c. ondernemingen en bedrijven,
- d. arbeid.

Voor zoover nu de ontvangst uit die bronnen *draagkracht aanwijst*, zal daarop eene belasting behooren gelegd te worden, evenwel met dien verstande, dat rekening gehouden worde met den aard der ontvangst. De ontvangst nu uit arbeid en ondernemingen voortvloeiende, is veel wisselvalliger dan die uit effecten- of grondbezit, en zal daarom minder belast mogen worden, om van beiden gelijk offer te vorderen; terwijl bovendien wellicht nog onderscheid zoude kunnen gemaakt worden tusschen de inkomsten uit de tweede en die uit de eerste bron.

Vinden we de toepassing van dezen gedachtengang in onze belastingen? Slechts gedeeltelijk en dan nog in gebrekkigen vorm. Terstond toch denken we aan onze grond- en patentbelasting, waarvan de opbrengst boven vermeld is. Doch de andere bedoelde ontvangst-belastingen missen we geheel en al. Ten opzichte van de grondbelasting mag ik niet vergeten te doen opmerken, dat zij, voor zoover ze als vast bedrag wordt geheven — dus zonder de veranderlijke opcenten — niet meer drukt op de tegenwoordige bezitters, evenmin als bijvoorbeeld de 16 percent belasting op de Oostenrijksche zilveren- en papieren metallieken. Wie toch de bedoelde Oostenrijksche effecten wil koopen, neemt wel degelijk in aanmerking dat de coupons der 5 percents stukken van fl. 1000.— niet fl. 25.—, maar slechts fl. 21.—

groot zijn. Zoo ook doet men met den aankoop van land. Om de waarde van grondbezit te berekenen, zal de koper nagaan het bedrag dat de pachter onder de gegeven omstandigheden behoorlijk kan opbrengen. Laat ons dit stellen op f 2400.—

Als nu de grondbelasting bedraagt f 300.—

en de waterschapslasten gemiddeld

beloopen „ 100.—

„ 400.—

dan zal derhalve de zuivere opbrengst van f 2000.— uitgangspunt wezen voor de berekening van het kapitaal, dat door aankoop van bedoeld landbezit kan belegd worden. Tegen den rentevoet van 3 pCt. zal dit kapitaalbedrag f 66666.66 zijn. Evenmin nu als de bezitter der bovengenoemde Oostenrijksche effecten druk gevoelt van de fl. 4.— die van elke coupon worden afgehouden, evenmin kan de landeigenaar van de f 300.—, die hij in de grondbelasting betalen moet, eenigen belastingdruk gevoelen. Werd hij van de opbrengst vrijgesteld, dan zou hem slechts een cadeau gegeven worden, en wie zou hem dat niet gunnen, als dit niet zou moeten betaald worden uit de beurzen van anderen die in het hooger bedrag dat zij zouden moeten opbrengen, wel degelijk groteren druk zouden ondervinden.

De wetten van 22 Juli 1873 (Stbl. 116) en van 25 April 1879 (Stbl. 89) schrijven dan ook de afzonderlijke regeling der grondbelasting als *zakelijke* heffing voor. Deze regeling is voor de gebouwde eigendommen afgeloopen en die voor de ongebouwde schijnt weldra te zullen volgen.

Voor zoover de patentbelasting wordt geheven op de inkomsten uit ondernemingen en bedrijven, door welke *draagkracht wordt aangewezen*, is zij mitsdien volstrekt niet te veroordeelen; integendeel eene zoodanige belasting mag niet in een belastingstelsel naar de draagkracht worden gemist. En toch wordt zij van schier alle kanten ten doode opgeschreven. Dit is evenwel te verklaren door de zeer gebrekkige wijze, waarop zij geheven wordt en de onrechtvaardige uitzonderingen die daarbij toegelaten worden. Door eene

omwerking tot eene algemeene bedrijfsbelasting zoude zij een onmisbaar deel in een belastingstelsel uitmaken.

Onze belastingen worden wel eens bij een bedelaarsdeken vergeleken, op grond, dat zij volstrekt geene stelselmatige grondslagen bezitten. Reeds nu evenwel is ons gebleken, dat die vergelijking niet juist is; immers ontvangstbelastingen, in een belastingstelsel onmisbaar, zijn gedeeltelijk aanwezig; door aanvulling met eene belasting op de inkomsten uit effecten en uit arbeid, voor zoover die wederom *draagkracht aanwijken*, zou een der grondslagen in orde zijn, daar ons straks zal blijken, dat ook de nog overblijvende ontvangstbelasting niet ontbreekt. De lezer zal wat vreemd opzien bij het hooren gewagen van eene belasting op het inkomen uit arbeid omdat hij daarbij allicht in de eerste plaats denkt aan de, arbeiders, in de gebruikelijke beteekenis van het woord. Ware dan ook de bedoeling om op hun karig inkomen belasting te heffen, dan zou dit niet te rijmen zijn met het voorgaande, om de eenvoudige reden dat hun inkomen uit arbeid geene draagkracht aanwijst. De bedoeling is dan ook, den last te leggen op die inkomsten uit arbeid verkregen, die wel degelijk draagkracht aanwijken, gelijk b. v. met het tractement en maandgeld van zoovelen het geval is. Dat deze belasting ontbreekt, is te betreuren; erger echter is het, dat eene belasting op de ontvangsten uit effectenbezit nog steeds niet geheven wordt, nu de ontvangst daaruit in de laatste tientallen van jaren zoo verbazend is vermeerderd.

Voorts zij nog gewezen op eene ontvangst, die in verreweg de meeste gevallen verhooging van draagkracht aanwijst: de erfenissen. Deze meer of minder toevallige baten behooren hooger of lager belast te worden, naarmate het toeval meer of minder toevallig is, m. a. w. naar gelang de graad van bloedverwantschap of zwagerschap tusschen den erfflater en den erfgenaam verder verwijderd is. Ook deze belasting ontbreekt ten onzent niet; uit vorenstaande opgaaf toch blijkt, dat de opbrengst van het successierecht voor 1890 op bijna acht millioen gulden wordt geraamd.

Voor erfenissen van ouders of grootouders wordt slechts 1 percent gevorderd. De gelukkige erfgenaam in de rechte

linie van een ton (honderd duizend gulden) aan effecten of rentegevende vorderingen moet aan de schatkist betalen:

1	ten	honderd	plus	38	opcenten	f 1380.—
$\frac{1}{4}$	"	"	"	"	" overgangsrecht "	345.—
Samen						f 1725.—

Gedrukt, bezwaard zal die gelukkige vriend zich niet gevoelen, wanneer hij de ruim 98 duizend gulden goed achter slot en grendel opbergt.

Bij de beoordeeling van deze belasting bringe men vooral in rekening, *dat de Staat, door zijn ordenend en regelend gezag, veel tot het kweken en onderhouden van het kapitaal heeft bijgedragen en mitsdien aanspraak kan maken op een gedeelte van het maatschappelijk inkomen van de door hem geordende samenleving.* Deze beschouwing geldt voor alle belastingen; zóó opgevat, vraagt dus de Staat niets van de burgers, maar vordert hij het hem toekomende op.

Bewijzen van draagkracht worden, in verband met de ontelbaar uiteenlopende omstandigheden, vooral aangewezen door de uitgaven der burgers, verteringen, zoowel wat haar bedrag als haren aard betreft. In den voet waarop de burgers leven, zullen die talrijke rimpels en plooiën van het maatschappelijk kleed zich afteekenen. Bij den een zullen zijne bijzondere omstandigheden zich uiten door mindere uitgaven voor woning, meubels of bedienden; de ander zal zijn verbruik verminderen of althans artikelen van goedkooper soort verbruiken. Wie daarentegen zich onder gunstiger omstandigheden bevindt, zal — uitzonderingen daargelaten — zijne verteringen, zijne uitgaven vergrooten, in één woord, zijn levensstandaard verhoogen. De eenvoudige man zou zeggen: „je kunt wel zien dat 't er-an-zit”. Hierdoor nu melden de staatsburgers zelve zich bij den ontvanger aan; en aanzien de voet van leven de uitkomst is dier eindelooze verscheidenheid van toestanden, waarmede zoo nauwkeurig mogelijk rekening behoort gehouden te worden, zijn de uitgavenbelastingen van zoo groot belang.

En ook deze zoekt men niet te vergeefs bij onze rijksbelastingen. Ten eerste verwijs ik hiervoor naar de personeele belasting, opbrengende ruim elf millioen gulden. In deze belasting wordt men aangeslagen naar de uitgaven voor:

- a.* huishuur,
- b.* deuren en vensters,
- c.* haardsteden,
- d.* meubels,
- e.* dienst- en werkboden, en
- f.* paarden.

Wie een groot huis, van alle gemakken voorzien, staande op den besten stand, bevattende kostbare meubels, kan bewonen, die bovendien zich door vele mannelijke en vrouwelijke dienstboden kan doen bedienen, en tevens trappelende en hinnekende paardjes op stal heeft staan, die blijkt gelukkig breede, sterke schouders te hebben en dien mag, ja, behoort derhalve zware last opgelegd te worden. Die last nu behoort lichter te worden in grooter evenredigheid dan waarin de burgers voor die doeleinden minder besteden. Eerst toch behoort de mensch te zorgen voor zijn levensonderhoud, dan voor den kwaden en ouden dag, daarra voor zijne geestelijke en zedelijke behoeften en ten slotte voor gemakken, pracht, weelde, overdaad. Ieder gevoelt dat, om den last op de uitgaven voor de laatstgenoemde zaken eenigszins evenredig te maken aan dien voor de eerstgenoemde, daarop in verhouding grooter last moet worden gelegd. De personeele belasting bevat, om genoemde redenen, zeer veel goeds; en dwaas is 't dan ook, deze te veroordeelen, gelijk toch dikwijls geschiedt. Deze afkeuring is veelal gegrond op de kennis der gebreken en op 't *gemis* aan kennis van de uitmuntende hoofdgedachte, waarop deze belasting is gebouwd: dat n.l. de hier bedoelde uitgaven draagkracht aanwijzen, in verband met ieders bijzondere omstandigheden, al bestaan ook op dezen regel uitzonderingen. Behalve met zijne financiële kracht, pleegt men ook met andere omstandigheden te rade te gaan, bij het huren eener woning: bijv. stand, afstand van kantoor, fabriek of werkplaats; en verschil in graad van beschaving, bij gelijke welvaart, openbaart zich in meerdere of mindere

waardeering van eene goede, aangename woning. Maar deze uitzonderingen werpen den regel niet omver.

Onder de gebreken der personeele belasting, zooals zij ten onzent is ingericht, behoort de afzonderlijke aanslag voor de deuren, vensters en schoorsteen. Alle beoefenaars der gezondheidsleer toch dringen op licht, lucht en bovendien op behoorlijke verwarming en luchtverversching aan. En de Staat verkondigt terecht ook deze leer door een zijner organen, de inspecteurs van het geneeskundig staatstoezicht. Naarmate we nu de goede lessen van deze staatsambtenaren nakomen en hunne voorschriften voor eene gezonde woning toepassen, komt een andere staatsambtenaar meer dubbeltjes bij ons vorderen! Dat is ook: doe wel naar mijne woorden, maar geef geen acht op mijne werken. Voorts is het een gebrek, dat voor eene uitgaaf van bijv. f 1000 huur, slechts viermaal meer wordt gevorderd, dan van de uitgaaf van f 250, voor hetzelfde doel. Ter verdere verduidelijking doe ik opmerken, dat de huishuur bij de minder gegoeden naar evenredigheid grooter gedeelte van het inkomen vordert dan die bij de zeer gegoeden en rijken.

Volgens de uitkomst toch van eene zeer ingewikkelde berekening, door het Statistisch Instituut gedaan, verwoont men te Amsterdam;

zoo men een inkomen heeft	bedragende	gemiddeld van zijn inkomen	
		in 1883/4	in 1884 5
vallende in klasse			
1—2 f	600 à f 800	$\frac{1}{9}$ à $\frac{1}{8}$	$\frac{1}{10}$ à $\frac{1}{8}$
3—7 „	800 à „ 1800	$\frac{1}{7}$ à $\frac{1}{6}$	$\frac{1}{7}$ à $\frac{1}{6}$
8—16 „	1800 à „ 4200	$\frac{1}{6}$ à $\frac{1}{5}$	$\frac{1}{6}$ à $\frac{1}{5}$
17—20 „	4200 à „ 6800	$\frac{1}{7}$ à $\frac{1}{6}$	$\frac{1}{7}$ à $\frac{1}{6}$
21—26 „	6800 à „ 11.000	$\frac{1}{10}$ à $\frac{1}{7}$	$\frac{1}{10}$ à $\frac{1}{7}$
27—37 „	11.000 à „ 29.000	$\frac{1}{15}$ à $\frac{1}{10}$	$\frac{1}{15}$ à $\frac{1}{10}$
38—50 „	29.000 à „ 100.000	$\frac{1}{27}$ à $\frac{1}{16}$	$\frac{1}{27}$ à $\frac{1}{16}$
50 en daarboven „	100.000 à „ 470.000	$\frac{1}{89}$ à $\frac{1}{37}$	$\frac{1}{84}$ à $\frac{1}{32}$

Een ander gebrek bestaat in 't gemis van rangen, waar naar de verschillende gemeenten behoorden verdeeld te zijn, daar toch door eene uitgaaf voor huur van f 300, in Amsterdam, heel wat minder draagkracht wordt aangewezen dan door een gelijk bedrag, voor gelijk doel, in eene kleine

plaats uitgegeven. Eene verbetering zou 't voorts zijn, indien meer rekening werd gehouden met het aantal kinderen van het gezin bij de midden klassen en lagere kringen. Het betrekken eener grootere woning wijst om die reden volstrekt niet grootere draagkracht aan.

Ook zou de belasting op weelde-paarden dringend wijziging behoeven, in het belang der boeren. De landbouwer toch, die voor de aanspanning van een rijtuig op veeren één paard aangeeft in de 3de klasse 1ste soort, moet altijd *hetzelfde* paard daarvoor gebruiken, terwijl het dikwijls zeer noodig is met een der andere werkpaarden te rijden. En 't gaat toch niet, elk oogenblik van de verwisseling aan den, dikwijls veraf wonenden, ontvanger of burgemeester kennis te geven. De knecht die dit paard, in de 4de klasse (voor staldienst) voor de belasting aangegeven, verzorgt en inspant, mag het niet mennen, wat toch zoo dikwijls noodig is, bijv. als de boer zelf te oud of te zwak is om de teugels te houden, als hij ziek is, als de dokter moet gehaald worden, voor het terugbrengen van het rijtuig van het spoorweg-station, vanwaar de landbouwer verder reist, of als het paard aan eene landbouwster-weduwe behoort. Wil de boer of boerin dien knecht ook laten sturen, dan moet hiervoor evenveel belasting opgebracht worden als voor een liverei-knecht of voor een koetsier van eene equipage!

Een allerbelangrijkste verbetering vooral zou 't zijn, indien de vrijstelling dezer belasting zeer werd uitgebreid. Deze meening zal de lezer voorzeker deelen, als hij verneemt, dat de bewoner van een huis, waarvan de jaarlijksche huurwaarde op f 18.— door de schatters is gesteld en dat behoort tot eene gemeente welker kom eene bevolking heeft van beneden 3000 zielen, reeds in deze uitgaven-belasting wordt aangeslagen. Voor hem is die belasting onrechtvaardig om de even eenvoudige als afdoende reden dat dergelijke uitgaven volstrekt geen draagkracht aanwijken, eer het tegendeel!

We zien dus, er zijn vele gebreken; deze, maar niet de gheele personeele belasting, behooren weggenomen te worden.

Een anderen maatstaf voor de draagkracht levert — niemand zal dit tegenspreken — het verbruik van algemeene genots- en weelde-artikelen. Accijns-belastingen, daarop geheven, zijn om die reden gerechtvaardigd; evenals *niet* te rechtvaardigen zijn de accijnsen op de eerste levensbehoefden. Accijnsen behooren daarom tot de verteringsbelastingen, die voor een belastingstelsel naar de draagkracht onmisbaar zijn. En als vernieuwd bewijs dat onze belastingen de grondslagen voor een stelsel (zie boven) bevatten, verwijs ik naar de accijnsen, hiervoren genoemd, waarvan de opbrengst voor 1890 op bijna 43½ miljoen gulden is geschat. Wie wijn drinkt, zegt van zich zelf „dat het er-an-zit”; zeer goed is het dan, dat de Staat daarop belasting heft, omdat in het verbruik daarvan draagkracht ligt opgesloten en die belasting voorzeker ook op een goed tijdstip wordt opgevraagd; wenschelijk ware 't tevens dat de fijnere soorten in sterk klimmende mate hooger werden belast. Kon men ook het verbruik van jenever, beter gezegd, van gedistilleerd in 't algemeen, als bewijs van draagkracht aanwijzen, dan zou die in vele kringen niet zóóveel te wenschen overlaten, daar we toch uit vorenstaande opgave gezien hebben dat 24 miljoen gulden als accijns op jenever in de schatkist vloeit!!

De accijnsen op zout en zeep brengen circa 6 miljoen gulden op, in strijd met de majesteit der rechtvaardigheid. Verbruik van zout en zeep toch wijst volstrekt geen draagkracht aan, en om die reden zijn de accijnsen, daarop geheven, kort en afdoende veroordeeld! Mocht het vonnis toch weldra voltrokken worden! De aanhangers van alle staatkundige partijen kunnen hierbij samenwerken, wanneer ze althans de rechtvaardigheid willen betrachten. Dit is trouwens bij zoo-vele onderwerpen het geval. Als men 't maar wist en... wilde.

Om nog andere redenen zijn beide accijnsen veroordeeld. Die op zeep, omdat hij eene belasting op de zindelijkheid is die in menig gezin juist nog al-wat te wenschen overlaat; hoe ongerijmd nu, dat de flinke, maar arme huisvrouw, door de tien cents die ze voor elke twee pond zeep offeren moet, tegengehouden wordt te doen, wat we zoo gaarne van haar zien, n.l. dat zij de zindelijkheid in eere houdt.

Voor de afschaffing van den zout-accijns geldt bovendien de wenschelijkheid, om den smokkelhandel te beperken. Op zoo groote schaal gedreven, benadeelt deze vele eerlijke winkeliers en eerlijke zoutzieders; hij kost den Staat schatten voor de salarissen van kommiezen en voor de belooning voor de aanhouding van een smokkelaar; hij werkt verderfelijk op de zedelijkheid der bevolking aan de grenzen. Voorts zij opgemerkt, dat het landbouwbedrijf, al is 't niet veel betekennend, belemmerd wordt door den accijns op zout voor de boter- en kaasbereiding. Bovendien mag de groote schade, uit den zoutaccijns voortvloeiende voor de vischrookerijen en vischzouterijen, niet vergeten worden.

't Ware te wenschen, dat ook de accijns op de suiker, van 27 cent per kilogram, kon afgeschaft worden, omdat suiker toch een zeer moeilijk te ontberen artikel is in het huisgezin, ook van den kleinen man. We behoeven slechts aan't gebruik er van voor de kleine kinderen en voor de bereiding van voedingsmiddelen te denken, hierbij in aanmerking nemende dat suiker op zich zelf niets dan voedende bestanddeelen bevat. Het verbruik van suiker zou hierdoor zeer toenemen — wat het veel grooter verbruik in Engeland, waar geen accijns op suiker geheven wordt, bewijst; — hetgeen de volksvoeding verbeteren en tevens aan de suikerindustrie en den handel zeer ten goede zoude komen. Al zijn genoemde accijnsen op eerste levensmiddelen in een belastingstelsel naar de draagkracht misplaatst, omdat het verbruik daarvan geene draagkracht aanwijst, daarom zijn accijnsen in 't algemeen niet aftekeuren; integendeel, als belastingen, gelegd op uitgaven die draagkracht aangeven, zijn ze goede uitgavenbelastingen. Als voorbeeld hiervan wees ik op den wijn-accijns. In Frankrijk worden accijnsen geheven o. m. op tabak, speelkaarten, buskruit, oliën, dynamiet, karton, kaarsen, bougies en lucifers.

Uit vorenstaande opgaven is ons gebleken, dat nog ruim vijf miljoen gulden door de grensrechten-belastingen, die bij den invoer van verschillende waren, onder den naam van invoerrechten, moeten betaald worden, worden opgebracht. Vele invoerrechten zijn aan de accijnsen onafscheidelijk verbonden. Artikelen toch, die, binnenslands vervaardigd, aan accijns onderworpen

zijn, kan de Staat niet zonder invoerrecht, minstens gelijkstaande aan het bedrag der accijnsen, toelaten. Als voorbeeld hiervan zij gewezen op de 10 pCt. accijns welke ten onzent van rund- en kalfsvleesch wordt geheven; zoolang dit geschiedt, behoort het ingevoerde vleesch eene belasting van minstens gelijk bedrag te worden opgelegd. Zoo schrijft dan ook de tariefwet voor, dat een invoerrecht geheven moet worden van:

f	6	per	100	pond	versch	of	gezouten	vleesch,
"	8	"	"	"	"	"	gerookt	of gedroogd vleesch,
en	"	25	"	"	"	"	vleesch	in luchtledige trommels of bussen.

De invoerrechten kunnen ook uitnemenden dienst doen als verteringsbelastingen en verdienen als zoodanig boven accijnsen de voorkeur, omdat ze met veel minder tuschenkomst en bemoeiingen, als inspectie van en controle op de werkplaats, geheven kunnen worden. Daartoe moeten ze gelegd worden op weelde-artikelen en genotmiddelen en bovendien met dien verstande, dat van de betere soorten meer dan van de mindere betaald wordt. Deze heffing *naar de waarde* der zaken wordt echter bij ons gebrekkig toegepast; hierdoor bestaat eene onrechtvaardigheid, waarvoor een geleerd bewijs wederom niet noodig is; ieder gevoelt, met het oog op de draagkracht der verbruikers, het onbillijke dat bijv. 100 pond tabak of sigaren van mindere haedanigheid aan evenveel invoerrecht onderworpen is, als 100 pond van de beste soort. Ook deze leemte weg te nemen, zal ieder wenschen die slechts de rechtvaardigheid zoekt, hetzij hij meent anti-revolutionair, liberaal of socialist te wezen.

Een andere vloeiende bron wordt gevormd door de zogenaamd indirecte belastingen, waarvan we de successiebelasting, de meest opbrengende daarvan, reeds bij de ontvangst-belastingen hebben besproken. Van de overige in groep C (zie bl. 5) genoemde heffingen, waarvan de juiste benaming is: verkeersbelastingen, omdat zij gelegd zijn op de inkomsten, voortvloeiende uit verkeershandelingen als: verpachting, verhuring, sluiting van contracten van vennootschap, maatschap en dergelijke, brengt het registratierecht

het meeste op. De registratie is eene instelling van den franschen tijd, ingevoerd, om voor de dubbeltjes den belanghebbende de dagteekening van het geschrift te verzekeren, en — wanneer het eene onderhandsche akte geldt — door overschrijving in de registers van den Staat te voorkomen dat de belanghebbende, bij verlies van het oorspronkelijk stuk, geheel van bewijsmiddel verstoken zou zijn. Dat voor deze inschrijving de Staat vergoeding der kosten vordert, met andere woorden, eene retributie heft, is billijk; zoo ook dat daaraan eene geringe heffing verbonden wordt, met het oog op het karakter dezer verkeers-belasting. Toetst men echter hieraan het registratierecht onderscheiden in vast en evenredig recht, dan laat dit nog al wat te wenschen over. Een der grootste onbillijkheden zijn de mutatierechten: de belasting op den overgang van vast goed die, met het registratierecht er bij, 6,27 ten honderd bedraagt; meer dus nog dan de twintigste penning dien onze fiere voorouders zich niet door Alva wilden laten opleggen.

Hierbij mogen niet vergeten worden de hooge kosten die de notarissen — de goeden niet te na gesproken — in strijd met het notarieel tarief en met eene billijke berekening van bijzaken, in sommige streken van ons land den eenvoudige in rekening brengen; zoodat nog heel wat meer dan de tiende penning zelfs wordt opgelegd. Deze zware belasting, drukkend voor den landbouw in 't algemeen, omdat zij eene belemmering is dat de grond in handen komt van hem die dezen het meest voortbrengend kan aanwenden, is vooral daarom zoo bezwarend, omdat zij in vele gevallen geheven wordt van den bezitter, die door ongunstige omstandigheden tot verkoop gedwongen is! Want dat de verkooper de belasting en de kosten voldoet, al worden ze feitelijk door den kooper betaald, is buiten kijf, omdat immers degenen, door wier onderlinge mededinging de koopprijs bepaald wordt, op deze voor allen geldende voorwaarden hebben gerekend. Ook mag men niet uit het oog verliezen, dat de kleinere bezittingen meermalen dan de groote worden verkocht, tengevolge waarvan de zwakkeren meer dan de sterken worden gedrukt. In een belastingstelsel naar de draagkracht mag deze heffing niet bestendig worden, om de eenvoudige reden dat zij daarmede volstrekt geene rekening houdt.

Kan ze beschouwd worden als eene vermomde grondbelasting, dan zou omzetting der vaste mutatierechten, dus zonder het veranderlijk opcentenbedrag, in grondbelasting zeer gewenscht zijn; en hiervoor zal weldra een geschikt tijdstip aanbreken, als de herziening der belastbare opbrengst van den grond voltooid zal wezen.

De zegelbelasting is ons allen meer of minder van nabij bekend. Zonder gebreken is ze niet; ik denk hierbij aan de hooge zegelrechten, — beter ware 't te spreken van hooge zegelplichten, — welke het voeren van een rechtsgeding somtijds vordert. Maar met het oog op het belang der schatkist en den geringen druk welke deze kleine bedragen opleggen, is ze niet te verwerpen.

Het hypotheekrecht, d. i. de belasting die betaald moet worden door baas Tekort bijv., die f 2000. — geleend heeft en daarvoor zijn vast goed heeft verpand, moet zeer laag zijn. Die heffing mag geen belasting zijn, zegt ons rechtsgevoel wederom, want de leening is geen bewijs van vermeerderde draagkracht, in de meeste gevallen zelfs van het tegenovergestelde. Nu, onze wetsbepalingen laten te dezen opzichte niet veel te wenschen over. Volgens de wet van 11 Juli 1882 (Stb. N° 92) wordt van elke hypotheek-akte d. i. het bewijs van de overeenkomst tusschen geldleener (hypotheeknemer) en geldgever (hypotheekgever) een vast recht (heffing) van f 1.20 gevorderd, terwijl het inschrijvingsgeld zonder opcenten (verhoogingen), 75 cent per f 1000. — bedraagt. De rechten op eene hypothecaire geldleening van b. v. f 10000. — bedragen dus in 't geheel slechts f 8.70. „Doch wat baat dit” — roept Notaris D. Burgij uit in het Nieuws v. d. Dag, dato 1 October 3de blad, 1887 — „wanneer door sommige makelaars en notarissen, zooals onder de tegenwoordige wet wel geschiedt, voor eene zoodanige operatie f 200. — à f 250. — of daaromtrent wordt berekend!”

Als we nu nog eens in 't algemeen overzien, waar de dubbeltjes vandaan komen, dan denken we aan de bekende woorden:

De spinne spint haar net
om vliegen mee te vangen,
De grooten vliegen er door,
de kleinen blijven hangen.

De verteringsbelastingen die ten onzent een zoo overwegend deel der rijksbelastingen uitmaken, laten echter de grootere en vooral de zeer groote inkomens, welke slechts gedeeltelijk verteerd worden, voor een voornaam deel geheel vrij, terwijl deze toch vatbaar zijn voor zwaren druk. Er ontbreekt, zoo zegt wederom ons rechtsgevoel, eene belasting, gegrond op de grootte van het inkomen: eene inkomstenbelasting. Deze slot-som is niet in strijd met ons uitgangspunt, al schijnt dit, oppervlakkig geoordeeld, wèl zoo! Terecht wordt door velen beweerd, dat eene inkomstenbelasting als *eenig* bestaande belasting onrechtvaardig zou wezen, omdat de grootte van het inkomen volstrekt niet als *eenige* maatstaf van de draagkracht mag aangemerkt worden. Maar niettemin is zij wel een maatstaf; en daarom mag eene inkomstenbelasting niet ontbreken als sluitsteen van het stelsel. Niet, omdat geleerde boeken het zeggen of sommige geleerde kamerleden het ontkennen, maar omdat ons verstand ons zegt, dat de verteringsbelastingen voor de grootere inkomsten niet voldoende zijn. Liberaal of anti-revolutionair komt ook hierbij niet te pas.

Hoe behoort zulk eene belasting geheven te worden? Evenredig klimmend met de grootte van het inkomen of in sterker mate? Het antwoord kan hierop gemakkelijk gegeven worden en mag m. i. niet anders luiden dan: progressief, d. w. z. dat de aanslag in de inkomstenbelasting niet *gelijkmatic* *hooger* wordt met de vergrooting van het inkomen, maar in *sterker mate toeneemt*.

Inkomen	Inkomen	Belasting	Belasting
$f\ 1000.$	$—$	$: f\ 10.000.$	$= f\ 20. —$

$: f\ 200.$ — zegt de evenredigheid op het schoolbord bij de les in rekenen; in de werkelijkheid echter niet. De betaling der $f\ 20.$ — zal het huisgezin met een inkomen van $f\ 1000.$ — 's jaars, dat nog andere belastingen heeft te voldoen, heel wat zwaarder vallen dan de voldoening der $f\ 200.$ — aan een huisgezin dat een inkomen heeft van $f\ 10.000.$ Het eerstbedoelde gezin zal zich moeten „bekrimpen” op woning, kleeding, voeding of opvoeding der kinderen; het andere zal de reis naar de Zwitsersche bergen daarom niet nalaten. Het is een onloochenbaar feit, dat, naarmate het inkomen grooter wordt, de

draagkracht meer dan evenredig vermeerderd, de som der belastingheffing dus meer dan evenredig grooter behoort te zijn om gelijkmatigen druk meer nabij te komen.

Door zeer velen, die vroeger tegenstanders waren, wordt de rechtvaardigheid der progressie in onze dagen erkend... maar de toepassing bestreden, omdat niemand wiskunstig kan aantoonen, *in welke mate* de aanslag in de belasting sterker klimmen moet, dan de grootte van het inkomen toeneemt. Dit schijnt oppervlakkig een afdoend bezwaar, dat, bij nadere beschouwing, evenwel vervalt. Prof. Cort v. d. Linden te Groningen wijst hiervoor in zijn Leerboek der Financiën op den inhoud van het Wetboek van Strafrecht. We gevoelen allen, dat, naarmate de zwaarte van de overtreding of het misdrijf grooter is, ook de straf zwaarder behoort te wezen. In verband hiernede, is dan ook de schaal der straffen geregeld, zonder dat iemand met wiskundige zekerheid de cijfers daarvoor heeft kunnen berekenen.

„Dezelfde waardeering vindt men terug bij ieder strafvonnis, waar de persoonlijkheid van den dader, zijne mindere of meerdere schuld moet worden beoordeeld en eene bepaalde hoeveelheid straf moet worden opgelegd!”

Iedere redelijke progressie is, — ieder onbevooroordeelde zal dit moeten erkennen — dan ook meer nabij de rechtvaardigheid dan de evenredige aanslag.

Bij deze inkomstenbelasting zal de Staat ook op de bron van het inkomen behooren te letten, gelijk boven reeds is opgemerkt. De inkomsten uit arbeid en bedrijf zouden bijv. slechts voor $\frac{3}{4}$ gedeelte kunnen aangeslagen worden, daar deze veelal ophouden met het overlijden van het hoofd van het gezin, dat daarom voor den kwaden dag iets moet afzonderen.

Voorts zal in aanmerking genomen moeten worden, dat Jan Branie op het platteland met f 20. — 's weeks een heel ander heer is dan Arie Netgenoeg in eene groote stad. Rangregeling der gemeenten, zoo als nu reeds bij de patentbelasting en gedeeltelijk ook bij de personeele belasting plaats vindt, zal dus ook hierbij wenschelijk wezen.

En ten slotte zal de Staat in aanmerking kunnen nemen, dat door het gezin met veel kinderen reeds meer in de ver-

teeringsbelastingen is bijgedragen, dan door het ouderenpaar dat nog steeds den ooevaar te vergeefs wacht en dat mitsdien, bij gelijk inkomen, grootere draagkracht heeft.

Men vergete niet, dat bij de inkomstenbelasting de persoon, als vertegenwoordiger der draagkracht van het inkomen, op den voorgrond treedt; terwijl bij de ontvangstbelastingen, hiervoor besproken, de ontvangst zelve grondslag der belasting is.

De opbrengst der inkomstenbelasting behoort besteed te worden om ontvangsten en uitgaven in evenwicht te houden. Hare opbrengst moet mitsdien door de behoefte worden geregeld. Daarom moet hare opbrengst jaarlijks vastgesteld worden. Hierdoor wordt de belangstelling der geregeerden voor de regeerders opgewekt en gaande gehouden, wordt de controle op de uitvoerende en de wetgevende macht versterkt.

En men meene niet, dat deze waarheid alleen van onzen tijd is. Ook te dezen opzichte is er geen nieuws onder de zon. Reeds in het oude Athene heeft Solon eene progressieve, beter gezegd degressieve belasting ingesteld. De hoogste klasse moest van het geheele kapitaal, de tweede van $\frac{5}{6}$, de derde van $\frac{5}{9}$ gedeelten van het kapitaal betalen. Deze wijze van heffing, in den Peloponnesischen oorlog voor de eerste maal gevolgd, werd in latere tijden dikwijls toegepast.

De belastingen, die de dubbeltjes voor het rijk beschikbaar stellen, hebben we meer of minder nauwkeurig nagegaan. Het is ons gebleken, dat de grondslagen voor een belastingstelsel bij onze rijksbelastingen niet ontbreken maar tevens dat vele gebreken weggenomen, vele leemten aangevuld moeten worden. De volgende punten trokken vooral onze aandacht. In de allereerste plaats de onrechtvaardigheid, dat de ontvangstuitnijverheid en bedrijf wel en bovendien zeer gebrekkig belast is (de patentbelasting), terwijl aan die uit effectenbezit en ambten en bedieningen, *geen* belasting is opgelegd; in de tweede plaats, dat zeer onrechtvaardig werkende accijnsen op eerste levensbehoefte worden geheven; ten derde, dat eene progressieve inkomstenbelasting ontbreekt; ten vierde, dat de belas-

ting, geheven bij verkoop van vast goed (de mutatierechten), behoort afgeschaft of althans verminderd te worden; ten vijfde, dat de personeele belasting dringend wijziging behoeft, gelijk boven is aangegeven.

Er is dus veel werk aan den winkel, dat in het algemeen belang afdoening vordert.

Men bedenke hierbij, dat, behalve die voor het rijk, nog provinciale en gemeente-belastingen worden geheven, waarvan de laatste dringend verbetering behoeven. Het groote verschil tusschen groote steden en plattelands-gemeenten levert toch steeds meer bijdragen ten bewijze, dat de verschillende behoeften ook verschillende regeling der belastingen vorderen; mitsdien is herziening der bestaande wettelijke bepalingen — die voor groote en kleine gemeenten gelijk zijn — zeer wenschelijk. Voor de sterke vermeerdering der geldelijke behoeften van de grootere gemeenten zou het o. m. ernstige overweging verdienen, haar meerdere vrijheid ten opzichte der uitgavenbelastingen en de heffing van verkeersbelastingen, b. v. op tramkaarten, concerten, tooneelvoorstellingen, sociëteiten, toe te staan.

Voor al in aanmerking moeten genomen worden, dat het voorschrift van het eerste gedeelte van artikel 245 der gemeentewet: *uitsluitend zij, die in de gemeente hun hoofdverblijf houden, en zij die er verblijven*, mogen in de hoofdelijke omslagen of andere plaatselijke directe belastingen aangeslagen worden — voor onzen tijd niet past. Het ingezetenschap als eenig kenmerk van belastbaarheid aan te nemen, paste in den vroegeren vorm der samenleving, maar in onzen tijd niet, nu zooveel eene andere gemeente tot woonplaats kiezen dan waarin hunne landerijen en gebouwde eigendommen gelegen zijn of waarin zij een bedrijf uitoefenen. Deze personen onttrekken zich aan de belastingen, uit wier opbrengst de politie, de aanleg en het onderhoud van werken, wegen en vaarten door de gemeente moeten bekostigd worden, i. é. w. de door de gemeentewet beheerschte kleine maatschappij moet worden geordend en geregeld. Bleef deze werkring on vervuld, de vaste goederen zouden hunne waarde voor een groot gedeelte verliezen, de ondernemingen onberekenbare schade

lijden, ja, waarschijnlijk voortaan niet langer winsten kunnen afwerpen. Voor die ingezetenen behoort het grondwettelijk voorschrift: geene bevoorrechtting mag op het stuk der belastingen toegestaan worden — niet langer eene doode letter te zijn.

Er is dus, zooals ik zeide, veel, zeer veel te doen.

En van wie hangt het af, of de hand aan het werk zal worden geslagen? Van de Tweede Kamer der Staten Generaal. En door wie worden de leden daarvan aangewezen? We weten het, door de kiezers, zoodat ten slotte zij de schuldigen zijn, wanneer wat onrecht is, wordt gehandhaafd. Is 't te verwonderen, dat velen, die door de bestaande *voorloopige* bepalingen van het kiesrecht uitgesloten zijn, verlangend naar de eindregeling uitzien, in de hoop, dat ook zij tot het kiezerskorps zullen worden toegelaten, om mede te werken tot verbanning van alles wat des duivels en tot eerbiediging van alles wat uit de waarheid is? Zoekt slechts de rechtvaardigheid en al het andere zal U toegeworpen worden, — deze bekende woorden gelden, met eene kleine wijziging, ook op dit gebied.

Evenmin is het te verwonderen, dat allengs de behoefte om de kiezers in te lichten erkend wordt, opdat zij van hun kiesrecht een goed gebruik zullen maken, in het belang van de maatschappij, van de samenleving der maats waarvan ieder onzer er een is en op wien derhalve de plichten van een *maat* rusten.

Moge dit geschriftje hiertoe wat bijdragen in onderscheidene kringen. En ik durf de onderstelling uitspreken, dat het tot veel leering aanleiding zal geven, ondanks de gebreken die het zullen aankleven, indien o. a. in Nutsdepartementen, onderwijzerskringen, werkliedenvereeningen, enz., onverschillig tot welke staatkundige partij de leden dezer kringen behooren, naar aanleiding van dit geschriftje besprekingen van dit onderwerp, onder bekwame, eerlijke leiding, worden gehouden.

Ik schreef niet als de woordvoerder eener partij, maar als de nederige dienaar der wetenschap, die, opsporend het verband tusschen oorzaak en gevolg, als een onschendbare koning staat *boven* de partijen, — die, zoekend de volle waarheid en rechtvaardigheid, voor allen gelijk is.

Niet alzoö is het met de toepassing der wetenschap. Al kent men den weg, die ten goede leidt, dan bewandelt men hem nog niet altijd.

Daarom is ontwikkeling van het verstand, vermeerdering onzer kennis alleen, niet voldoende. Neen, duizendmaal neen.

Ook het gemoed moet ontvankelijk zijn voor het schoone, goede en rechtvaardige. Hoofd en hart moeten samenwerken!

GOES.

D. STIGTER.

. Al
t men

lering
neen.
pone,
ken !

Bij den Uitgever **M. E. DE GRAUW**
te Ouderkerk bij Amsterdam,
zijn verkrijgbaar de volgende Volksgeschriften der Maatschappij
„TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN”.

1. A. WERUMÉUS BUNING,
EEN KIJKE IN JAVA.
2. Dr. B. STEPHAN,
**Kindervoeding, Kinderverzorging en Kindersterfte
in het eerste Levensjaar.**
3. Dr. B. VAN DER MEULEN,
HET WATER uit het oogpunt van gezondheid.
TWEDE DRUK.
4. Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS,
**Een en ander over sommige Voedingsmiddelen
en hunne Vervalschingen.**
5. Mr. J. D. VEEGENS,
DE FRANSCH E OMWENTELING.
6. J. FRANZEN,
Handenarbeid als Opvoedingsmiddel.
7. Dr. H. U. MELJBOOM,
HET VERZEKERINGSWEZEN.
8. Dr. C. A. PEKELHARING,
DE STRIJD TEGEN SMETSTOFFEN.
9. D. STIGTER,
Waar de dubbeltjes vandaan komen.

Prijs bij 50 stuks desverkiezende gesorteerd **f 1.60**. Voor Leden der Maatschappij **f 1.25**; ook worden gaarne de **9** verschillende boekjes ter kennismaking franco gezonden, tegen toezending van **60 Cents** in postzegels.

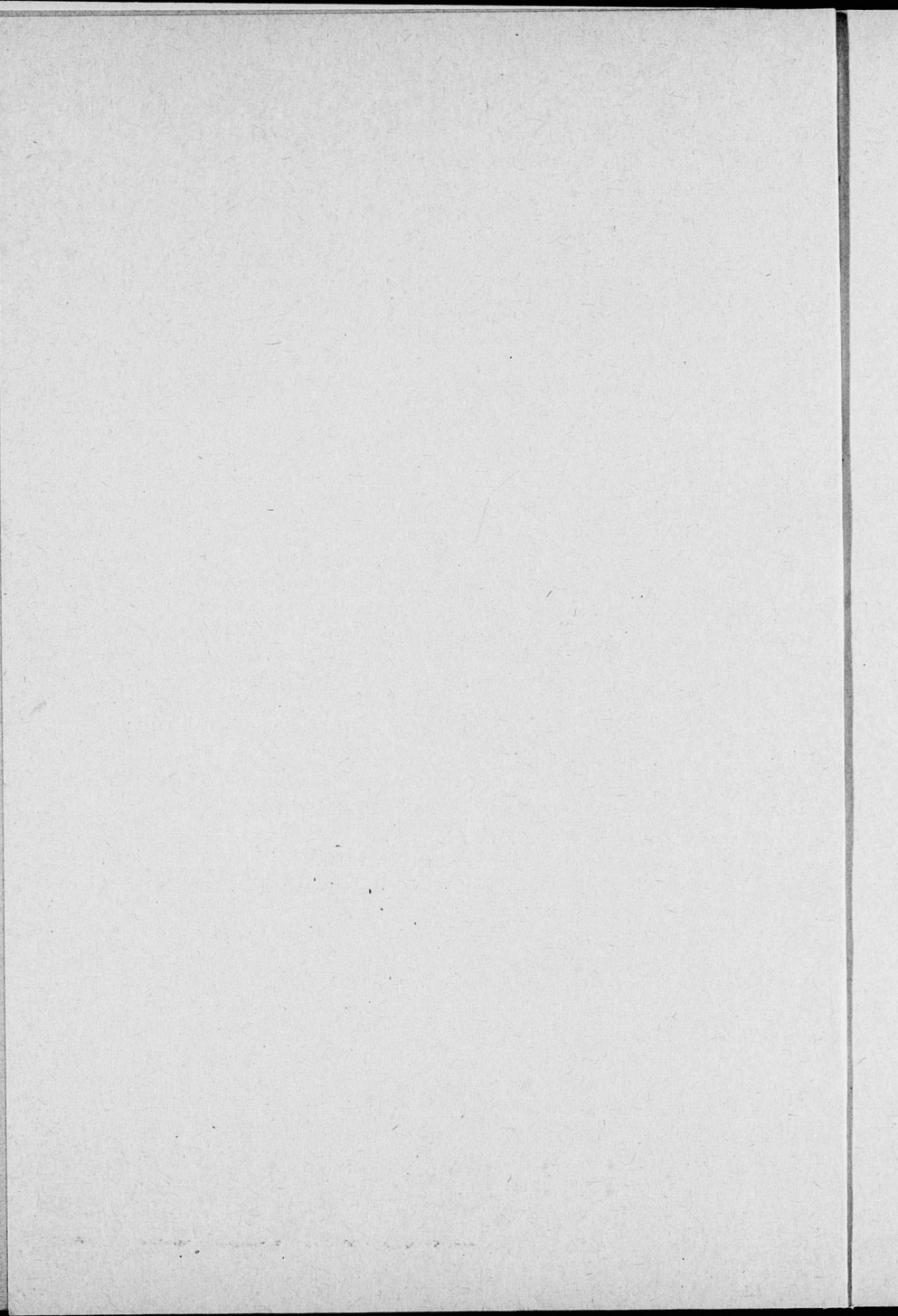
pfo.

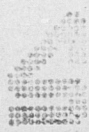
pij

te

d.

der
ter
in

WTC GROENLAND

Genieënweg 128

Genieënweg 128 - 9727 AN Groningen - Telefoon 050-262644

Polisweg 128 - 9727 AN Groningen - Telefoon 050-262644

nk